

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu
<http://www.environment.fi/default.asp?contentid=229607&lan=fi&clan=fi>

Haarto, A. & Kerppola, S. 2008: *Xanthogramma stackelbergi* Virolvitsh, 1975 ja muita täydennyksiä Suomen kukkakärpäsiin (Diptera, Syrphidae). – w-album (5) 2008: 3-6.
<http://org.utu.fi/harrastus/TEKS/walbum/508.pdf>

Haarto, A. & Kerppola, S. 2009: *Brachyopa zhelochovtsevi* Mutin, 1998 Euroopasta ja muita lisäyksiä Suomen kukkakärpäsfaunaan (Diptera, Syrphidae). – w-album (7) 2009: 3-11.
<http://org.utu.fi/harrastus/TEKS/walbum/709.pdf>

Hippa, H., Nielsen, T. R. & Thompson, F. C. 2009: *Eristalis obscura* (Loew) (Diptera, Syrphidae): synonyms and morphological variation in the Holarctic region. - Norwegian Journal of Entomology 56: 32-36.
<http://www.entomologi.no/journals/nje/2009-1/pdf/NJE-vol56-nr1-Hippa.pdf>

Kerppola, S. 2011: *Hammerschmidtia ingraca* Stackelberg, 1952 – Inkerinmahlanen Suomesta (Diptera, Syrphidae). – Sahlbergia 17(2): 2-4.

Kerppola, S. & Raekunnas, M. 2012: *Blera eoa* (Stackelberg, 1928) – Siperiankantopuuuhari Suomesta (Diptera, Syrphidae). – Sahlbergia 18(1): 2-5.

Steenis J. van & Lucas J.A.W. 2011: Revision of the West-Palaearctic species of *Pipizella* Rondani, 1856 (Diptera, Syrphidae). - Dipterists Digest 18: 127-180.

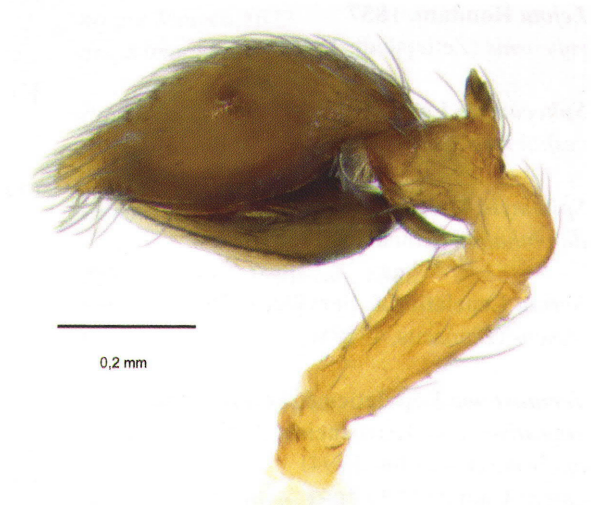
Vujić, A., Stähls, G., Ačanski, J., Bartsch, H., Bygebjerg, R. & Stefanović, A. 2013: Systematics of *Pipizini* and taxonomy of European *Pipiza* Fallén: molecular and morphological evidence (Diptera, Syrphidae). - Zoologica Scripta 42: 288-305.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/zsc.12005/abstract>

Kuva 1. *Dictyna alaskae* Chamberlin et Ivie, 1947, habitus päältä, mittakaava kuvat 1-2: 1 mm

Kuva 2. *Dictyna alaskae* Chamberlin et Ivie, 1947, habitus sivulta

Kuva 3. *Dictyna alaskae* Chamberlin et Ivie, 1947, pedipalppi ulkosivulta, mittakaava kuvat 3-5: 0,2 mm

Dictyna alaskae Chamberlin et Ivie, 1947 – kannusvarpuhämähäkki Suomessa (Araneae, Dictynidae)

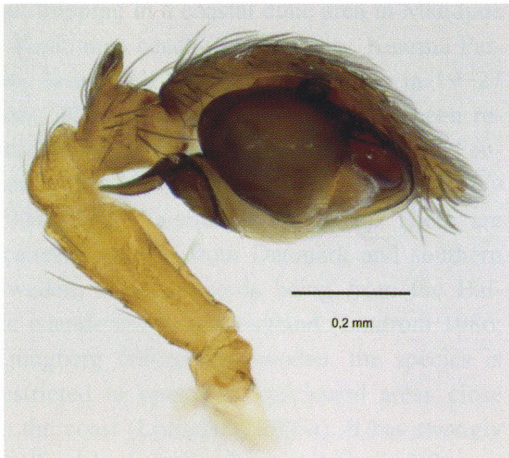
Timo Pajunen

*Luonnontieteellinen keskusmuseo – LUOMUS, PL 17 (Pohjoinen Rautatiekatu 13)
00014 Helsingin yliopisto, timo.pajunen@helsinki.fi, puh. +358-50-318 2348*

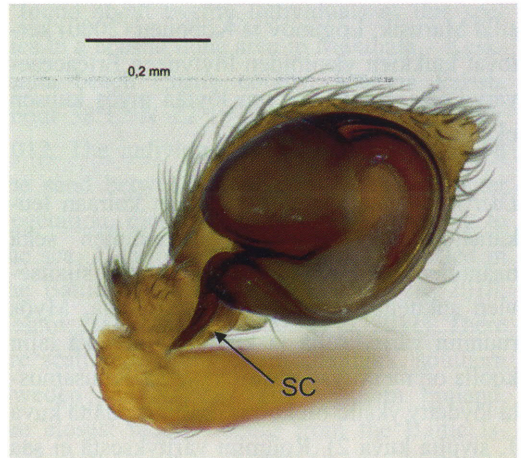
Dictyna alaskae Chamberlin et Ivie, 1947 (Araneae, Dictynidae) was found in Finland 14th June 2011. One male was swept from dwarf shrubs at Oulankajoki National Park. The species is known from the Holarctic region, and closest to Finland it has been discovered in Sweden. The species is easy to identify by the male pedipalpal structure, more precisely by the backward pointing prominent spur of the conductor.

Suomen ensimmäinen *Dictyna alaskae* Chamberlin et Ivie, 1947 suomenkieliseltä nimeltään kannusvarpuhämähäkki, löytyi 14.6.2011 Kuusamosta, Oulangan kansallispuistosta. Hämähäkkiläinten uhanalaisuutta arvioiva työryhmämme retkeili tällöin kansallispuiston alueella aikomuksenaan tarkastaa vanhoja, uhanalaisten hämähäkkilajien löytöpaikkoja. Suurin osa kohdealueistamme, erityisesti kallioiset joenranta-yrkänteet, sijaitsivat Oulangan kansallispuiston alueella Kuusamossa. Kannusvarpuhämähäkki ei löytynyt kuitenkaan mitenkään erikoisesta

ympäristöstä vaan tavallisen oloisesta metsästä polun varresta. Sain yksilön kenttähaavilla läheltä Vaululammen tupaa siirtyessämme Taivalkönkäältä Puikkosuon tien varteen paikoitettulle autollemme. Ympäristö oli kuivahkoa kangasmetsää, jonka kenttäkerroksen varvikkoa ohi mennessäni haavin. Söyringin, Salmelan ja Suvannon (1977) mukaan metsä on ollut tällä kohden *Empetrum-Myrtillus*-tyyppistä. Habitaatti vastaa varsin hyvin kirjallisuuden antamaa kuvaa lajin elinympäristöstä. Ruotsissa lajia on löydetty mäntyvaltaisista kangasmetsistä

Kuva 4. *Dictyna alaskae* Chamberlin et Ivie, 1947, pedipalppi sisäsvulta

Kuva 5. *Dictyna alaskae* Chamberlin et Ivie, 1947, pedipalppi alta. Kannus (SC) osoitettu nuolella.

ja Venäjällä Siperiassa lehtikuusivaltaisilta kankailla. Elinpaikkojen pohja- ja kenttäkerrosta luonnehtivat varvut, sammalet ja jäkälät.

Tämän varpuhämähäkkeihin (Dictynidae) kuuluvan lajin löytyminen Suomesta on ollut odotettavissa. Laji on levinnyt ympäri pohjoisen pallonpuoliskon, ja meitä lähinnä se on löydetty Ruotsista (Almquist 2006). Levinneisyysalue jatkuu Fennoskandiasta itään Siperian halki Venäjän itälaitaan (Chukotka), eteläisimmät havainnot ovat Tuvasta. Pohjois-Amerikan mantereella lajia on havaittu välillä Alaska - Newfoundland (Dondale et al. 1997), eteläisimmillään Montanasta. Ruotsissa eteläisin maakunta, josta kannusvarpuhämähäkki on löydetty, on Uppland (Holm 1987), joten lajin voi nee löytää Suomessakin Kuusamo etelämpää.

Dictyna-suvun hämähäkit ovat melko pieniä, muutaman millimetrin mittaisia, ruskean ja harmaan kirjavia, melko lyhytraajaisia hämähäkkejä. Ne kutovat suvulle tyypillisiä, oksan- ja versonkärkiä peittäviä pieniä pyyntiverkkoja. Näitä verkkoja näkee usein kesällä esimerkiksi kuivien talventörröttäjien latvoissa. Verkko koostuu hienoksi kammatusista seitistä, johon hyönteinen tarttuu helposti jaloistaan. Itse hämähäkki oleilee verkon sisällä. *D. alaskae* tehnee verkkonsa ensisijaisesti varpukasveihin, sillä Marusik, Logunov ja Koponen (2000) kertovat kaikkien yksilöiden löytyneen Ericaceae-varvikosta, mutta voi sen löytää myös kuusen oksilta (Holm, 1987).

Dictyna -lajit erotetaan toisistaan koiraan leukaraajojen sekundaaristen sukuelinten sekä naaraiden takaruumiin vatsapuolella sijaitsevien sukuelinten rakenteen perusteella. Myös ruumiin värityksellä ja kuvioinnilla sekä lajin koolla on merkitystä määrityksessä. Kuusamosta löydetty yksilö oli koiras (habitus päältä kuva 1, sivulta kuva 2). Ruumiin värityksestä ei saa aivan oikeata käsitystä, sillä yksilö on säilötty etanoliin, mikä muuttaa värituntomerkejä. Sen

sijaan rakenteelliset tuntomerkit koiraan leukaraajoissa eli pedipalpeissa ovat hyvin näkyvisiä. Lajille ominaisesti pedipalpin konduktorin kannus osoittaa suoraan taaksepäin (kuvat 3-5, kannus osoitettu nuolella kuvassa 5). Åke Holm (1987) esittää naaraan epigynistä, sukuelinten ulkoisesta rakenteesta selkeät kuvat, joiden avulla laji on erotettavissa esimerkiksi läheisestä, meillä yleisestä lajista *Dictyna arundinacea* (Linnaeus, 1758).

Kirjallisuus:

- Almquist, S. 2006: Swedish Araneae, part 2, families Dictynidae to Salticidae. – Insect Systematics and Evolution, Supplement 63: 285-603.
- Dondale, C. D., Redner, J.H. & Marusik, Yu.M. 1997: Spiders (Araneae) of the Yukon. – Insects of the Yukon (ed. Danks, H.V.), Ottawa: pp. 73-113.
- Holm, Å. 1987: Some spiders (Araneae) new to Sweden. – Entomologisk Tidskrift 108(4): 159-165.
- Marusik, Yu. M., Logunov, D. V. & Koponen, S. 2000: Spiders of Tuva, South Siberia. Magadan: IBPN FEB RAS. 252 pages.
- Söyrinki, N., Salmela, R. & Suvanto, J. 1977. Oulangan kansallispuiston metsä- ja suokasvillisuus. – Acta Forestalia Fennica 154: 1-150.